

Bilag om frafald på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser¹

I. Generelt om frafald

Hovedparten af alle unge – 95 pct. -begynder på en ungdomsuddannelse, men det er kun 80,3 pct., der afslutter en ungdomsuddannelse. Når så mange danske unge ikke gennemfører en ungdomsuddannelse, er det derfor primært på grund af et stort frafald særligt på erhvervsuddannelserne. Frafaldet fra erhvervsuddannelserne er således betydeligt større end frafaldet fra de gymnasiale uddannelser.

Profilmodellen, som fremskriver den forventede uddannelsesprofil for en ungdomsårgang, viser at knap 26 pct. vil opnå en erhvervsfaglig uddannelse, mens ca. 16 pct. ikke opnår yderligere kompetence efter grundskolen. Af disse 16 pct. vil hovedparten, nemlig 12,2 procentpoint have forsøgt en erhvervsfaglig uddannelse uden held, idet 2,4 procentpoint vil komme fra en afbrudt gymnasial uddannelse².

Undersøgelser har dokumenteret, at de faglige og personlige færdigheder - som de unge erhverver sig gennem opvæksten og i grundskolen - har afgørende betydning for, hvordan de klarer sig i ungdomsuddannelserne.

Den nyeste forskning viser således, at især de unges læsefærdigheder og den unges faglige selvsvurdering har betydning for gennemførelse af en uddannelse³. Begge dele er i høj grad et resultat af det sociale læringsmiljø samt den prægning, der kommer fra hjemmet. Hertil kommer, at en række rapporter og undersøgelser⁴⁵ peger på, at risikoen for, at eleverne afbryder deres uddannelse og falder fra øges, når eleverne kendetegnes af et samspil af de nævnte forhold:

- Savner faglige udfordringer/for store udfordringer (afhænger af elevgruppe).
- Savner respons og er usikre på, om de er gode nok.
- Savner opmærksomhed og indflydelse.
- Har lav selvopfattelse.
- Tidligere har afbrudt en uddannelse.
- Er yngre ved uddannelsesstart, fx starter efter 9. klasse.
- Har anden etnisk baggrund end dansk.
- Mangler praktikplads.

---

¹ Arbejdsrapporten er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papirerne er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for arbejdsrapporterne. Erhvervsuddannelser er her EUD, SOSU, pgu og faglært landmand.

² Tallene bygger på profilmodelen, jf. Tal der taler 2005, Undervisningsministeriet. Se i øvrigt bilag om Restgruppe.

³ Dines Andersen: "4 år efter grundskolen. 19-årige om valg og veje i ungdomsuddannelser." AKF/SFI, maj 2005

⁴ "Erhvervsskolen.dk", nr. 20, maj 2005

⁵ "Stayer, sluttere og returnerte". NIFU, april 2005 peger på, at norske unge især er frafaldstruede, hvis de har en svag baggrund i hjemmet og en lav tilpasning til skolen.

Frafaldet på de erhvervsrettede uddannelser rammer ikke mindst unge mandlige indvandrere/efterkommere, mens piger med indvandrerbaggrund klarer sig næsten lige så godt som unge danskere generelt.

a. Lovgivning og initiativer

Der har gennem en årrække været fokus på at få flere unge til at gennemføre en kompetencegivende ungdomsuddannelse⁶. Der har således i både i grundskolen og i ungdomsuddannelserne er der sat fokus på individuelle og fleksible muligheder og forløb for den enkelte elev som en personlig uddannelsesplan, særligt tilrettelagte forløb for den enkelte og indførelse af kontaktlærere mv.

En ændring af vejledningen blev gennemført med virkning fra 1. august 2004 med henblik på at kvalificere den samlede vejledningsindsats, blandt andet for at opnå, at flere unge gennemfører en uddannelse. Ungdommens Uddannelsesvejledning blev oprettet for at sikre en mere uafhængig vejledning af de unge, og institutionernes vejledning skal efter reformen koncentreres om elevens gennemførelse af den påbegyndte uddannelse.

Ungdomsuddannelsesinstitution er forpligtet til - inden 14 dage og indtil den unge er fyldt 25 år - at underrette Ungdommens Uddannelsesvejledning i den kommune, hvor den unge har bopæl, om at den unge:

- 1) er optaget på uddannelsesinstitutionen, herunder tidspunktet for uddannelsens påbegyndelse,
- 2) er optaget, men ikke mødt op ved undervisningens begyndelse, eller
- 3) står i risiko for eller har afbrudt en uddannelse.

I Undervisningsministeriet er der fra 2005 sat særlig fokus på at reducere frafaldet på erhvervsuddannelserne. Det skal ske ved:

- Statistikken over frafald leveres fremover med oplysninger på uddannelses- og institutionsniveau og inkluderer elevernes sociale og etniske baggrund.
- God praksis afdækkes for at sikre gennemførelse af uddannelsen og reduktion af frafaldet.
- Indsatsen for at få flere praktikpladser styrkes.
- Flere praktiske adgangsveje til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser indføres.
- Tættere personlig kontakt med frafaldstruede elever gennem indførelse af mentorordning.
- Særlig uddannelse af kontaktlærere.

II. Tal på frafald

Frafaldet defineres som alle personer, der påbegynder en erhvervsuddannelse, men ikke fuldfører den. Frafaldet kan opdeles i hvor mange, der falder fra på grundforløbet, og hvor mange der falder fra på hovedforløbet⁷.

---

⁶ F.eks. med initiativet "Uddannelse til alle" (1993), indførelse af egu (erhvervsgrunduddannelsen), tættere tilknytning af produktionsskoler til ungdomsuddannelsessystemet og med Reform2000 af erhvervsuddannelserne i 2000.

⁷ Grundforløbet er en fleksibel indledende del af en erhvervsuddannelse, hvor eleven i hovedforløbet har en uddannelsesaftale (kontrakt) med en praktikvirksomhed, og hvor uddannelsen i virksomheden kombineres med kortere skoleophold.

Af de elever, der påbegynder et grundforløb, afslutter 67,4 pct. efterfølgende et hovedforløb og dermed en erhvervsuddannelse - uanset om eleverne har foretaget uddannelsesskift, afbrud eller andre forløb undervejs.

Drengenes succesrate er på godt 66 pct. og pigernes er lidt højere på knap 69 pct.⁸ Der er tale om et fald i forhold til tidligere år, idet der generelt ses en tendens til, at færre unge gennemfører deres erhvervsuddannelse, jf. tabel 1 og 2. De er imidlertid over store forskelle mellem indgangene på grundforløbene, men også mellem de enkelte erhvervsuddannelser på hovedforløbet, jf. afsnittene nedenfor.

a. Grundforløbet⁹

Erhvervsuddannelsernes grundforløb kan tilrettelægges fleksibelt, så den unge har mulighed for at orientere sig og blive mere afklaret om egne evner og muligheder. Derfor er det ikke usædvanligt med studieskift, dvs. et frafald fra et af grundforløbene, der efterfølgende kan føre til valg af andet grundforløb, beskæftigelse eller gymnasial uddannelse. Det ses således, at 40 pct. af de elever, der afbryder et grundforløb, efterfølgende påbegynder et andet grundforløb i en erhvervsuddannelse.

Fuldførelsesprocenterne på grundforløbet varierer desuden meget mellem erhvervsuddannelserne. På den merkantile indgangs grundforløb og på grundforløbet på social- og sundhedsuddannelserne var fuldførelsen omkring 80 pct. i 2003, mens der på de tekniske indganges grundforløb var en fuldførelse på omkring 60 pct. i 2003. Frafaldet var lidt større for mænd (32 pct.) end for kvinder (31 pct.), mens det er meget større for mænd fra gruppen af indvandrere og efterkommere (46 pct.). Kvinder fra indvandrer/efterkommergruppen klarer sig lige så godt som gruppen med dansk oprindelse.

b. Hovedforløbet

Fuldførelsesprocenten for elever på hovedforløbet er ligeledes gennem de seneste år faldet en smule, så den i 2003 lå på 76,2 pct., dvs. op mod hver fjerde elev faldt fra. 35 pct. af de elever, der falder fra, starter imidlertid efterfølgende igen på en erhvervsuddannelse igen, idet ca. 20 pct. starter på et nyt grundforløb og 15 pct. begynder på et nyt hovedforløb med en ny uddannelsesaftale. Den overvejende del af de frafaldne elever forlader dog uddannelsessystemet (42,5 pct.) og går til omverden¹⁰.

Ligesom på grundforløbene er der stor forskel på frafaldet på de enkelte uddannelsesområder. Det største frafald finder sted under indgangene Service (47 pct.) og Teknologi og kommunikation (48 pct.). På de andre indgange afbryder mere end hver tredje elev hovedforløbet. Dertil kommer, at der er stor forskel på frafaldet i de enkelte uddannelser inden for de enkelte indgange. Det laveste frafald findes under indgangen merkantil, hvor én ud af otte afbryder uddannelsens hovedforløb. Tilsvarende frafald ses på SOSU-området, selv om det også her er stigende. Frafaldet blandt kvindelige elever er generelt lidt mindre end blandt de mandlige elever.

Blandt ordinære elever¹¹ finder en tredjedel af det samlede frafald typisk sted inden for de første tre måneder af uddannelsen¹². Det svarer til, at uddannelsen afbrydes inden udløbet af prøvetiden.

⁸ Opgørelse fra UNI-C Statistik & Analyse, 2002-tal, maj 2005

⁹ Data fra Undervisningsministeriets nøgletalsdatabase

¹⁰ Omverden forstået som uden for fuldtidsuddannelsessystemet, eks. beskæftigelse, ledighed, barsel, militærtjeneste etc.

¹¹ Elever med en uddannelsesaftale med en virksomhed

¹² "Frafald på erhvervsuddannelsernes hovedforløb", AER, november 2004.

Yderligere en tredjedel af frafaldet finder sted inden for uddannelsens første år. Skolepraktikelever har det højeste frafald. Godt én ud af tre elever falder fra – et frafald, der er ca. 50 pct. højere end frafaldet blandt elever med ordinær uddannelsesaftale. Frafaldet i skolepraktik findes især på indgangen merkantil, transport og logistik. Det udgør 40 pct. af det samlede frafald.

Det er ikke muligt med sikkerhed at angive, om frafaldet i hovedforløbet finder sted i skoledelen eller praktikuddannelsen, ligesom det ikke er muligt at angive enkle årsager til dette frafald. En række undersøgelser¹³ angiver forskellige årsager til frafald i hovedforløbet. Der konkluderes blandt andet, at 45 pct. af eleverne giver udtryk for, at virksomhederne ikke er egnede til at have elever, og at 52 pct. af virksomhederne mener, at de pågældende elever ikke var egnede til at gennemføre en uddannelse. Derudover angiver eleverne, at de har savnet vejledning og støtte, koordination mellem skole- og praktikdel i uddannelsesforløbet, og de giver udtryk for, at de ikke bliver hørt i virksomheden.

III. Frafald blandt indvandrere og efterkommere

Det er karakteristisk, at unge med forskellig nationalitet vælger forskellige ungdomsuddannelser og videreuddannelse. Baggrunden herfor er de unges forskellige kulturelle og national baggrund, men også elevernes sociale tilhørsforhold spiller en vigtig rolle for, hvordan de unge vælger og klarer sig i uddannelsessystemet.

Det er kendt, at uddannelsesresultaterne (prøveresultater) for indvandrere og efterkommere er lavere end for danske elever. Der er dog store forskelle mellem unge opgjort efter oprindelseslande. Elever med vietnamesisk baggrund opnår således de bedste resultater, mens elever med tyrkisk (den ubetinget største etniske gruppe) og libanesisk (den femtestørste etnisk gruppe) baggrund opnår de laveste eksamensgennemsnit¹⁴.

Der kan desuden konstateres en tæt sammenhæng mellem elevernes karakterer og den unges efterfølgende uddannelsesvalg, idet elever med et højt gennemsnit fra grundskolen typisk vælger at gennemføre en gymnasiale uddannelse, hvor elever med et svagere resultat fra grundskolen i større omfang indmeldes i en erhvervsuddannelse eller helt undlader at indmelde sig på en ungdomsuddannelse

Samlet set starter omkring 95 pct. af de unge en uddannelse efter grundskolen. Procenten er lavere for gruppen af indvandrere og efterkommere. 84,6 af efterkommere starter således på en ungdomsuddannelse, idet andelen unge indvandrere er lavere (80,9 pct. for unge, der kom til Danmark i alderen mellem 0-5 år og 78,6 pct. for unge mellem 6-12 år.

Opdeles gruppen indvandrere/efterkommere efter nationalitet ses store forskelle i andelen, der starter på en ungdomsuddannelse. Iranske og vietnamesiske unge ligger på niveau med elever med en dansk baggrund. Lavest er andelen blandt unge med tyrkisk og libanesisk oprindelse, hvor hhv. 65 pct. og 73 pct. starter på en ungdomsuddannelse. Procentvis er risikoen for ikke at få en ungdomsuddannelse således størst for unge med denne baggrund¹⁵.

---

¹³ Anette Lauridsen m.fl.: ”Frafald flytter – hvorfor falder de fra i praktiktiden i Århus”, Uddannelsesstyrelsen 1999

¹⁴ ”Udlændinges vej gennem uddannelsessystemet”: Tænketaenken, rapport nr. 5, juni 2004

¹⁵ ”Udlændinges vej gennem uddannelsessystemet”: Tænketaenken, rapport nr. 5, juni 2004

Tabel 1. Fuldførelsesprocenter på erhvervsuddannelserne i perioden 2000-2003 fordelt på etnicitet¹⁶.

EUD		2000	2001	2002	2003
Grundforløb	Alle	80,2	76,8	76,6	67,2
Grundforløb	Danskere	81,1	77,7	77,6	68,1
Grundforløb	Indv./efterk.	72,2	69,3	68,5	59,9
Hovedforløb	Alle	82,4	81,6	80,8	76,2
Hovedforløb	Danskere	82,9	82,2	81,1	76,8
Hovedforløb	Indv./efterk..	74,4	74,5	76,9	69,8

Kilde: UNI*C Statistik og Analyse

Ved valg af ungdomsuddannelses ses, at iranske og vietnamesiske unge i stort omfang vælger en gymnasial uddannelse. Unge fra Libanon og Tyrkiet vælger i meget større omfang en erhvervsfaglig uddannelse, nemlig hhv. 44 pct. og 40 pct.¹⁷

Af tabel 1 og 2 fremgår, at fuldførelsesprocenten på de erhvervsrettede uddannelser er markant lavere for unge indvandrere/efterkommere end for unge med dansk oprindelse. I gennemførelses/ frafaldsmønstret ses også forskelle mellem unge fra forskellige lande.

Samlet set har elever med libanesisk og tyrkisk oprindelse et højt frafald – især de tyrkiske og libanesiske elever, der er optaget på en erhvervsrettet ungdomsuddannelse. Der er dog stor forskel mellem piger og drenge. Piger med indvandrerbaggrund klarer sig næsten lige så godt som de unge danskere – og bedre end drenge af dansk oprindelse på hovedforløb. Drenge med indvandrerbaggrund har derimod et markant højere frafald¹⁸.

Tabel 2. Fuldførelsesprocenter på erhvervsuddannelserne i perioden 2000-2003 for indvandrere/efterkommere fordelt på køn.

EUD		2000	2001	2002	2003 ¹⁶
Grundforløb	Alle	72,2	69,3	68,5	59,9
Grundforløb	Mænd	68,2	66,0	64,2	54,3
Grundforløb	Kvinder	77,5	73,7	74,0	67,2
Hovedforløb	Alle	74,4	74,5	76,9	69,8
Hovedforløb	Mænd	70,0	69,9	70,6	61,5
Hovedforløb	Kvinder	77,9	78,2	81,5	76,0

Den beskrevne fordeling af de unge med etnisk baggrund betyder, at erhvervsuddannelserne står overfor en særlig stor udfordring med at nedbringe frafaldet, idet andelen af unge med svagere boglige forudsætninger og høje frafaldsfrekvenser her er større end på de gymnasiale uddannelser. Det hænger sammen med, at antallet af unge med etnisk baggrund ikke mindst i de sidste 10 år er steget – en udvikling der vil fortsætte. Antallet af etniske unge, der påbegynder et grundforløb i erhvervsuddannelserne, er således fordoblet fra 1994 til 2003. I den samme periode er de samlede

¹⁶ Seneste indberetningsår er foreløbige tal og skal altid tages med forbehold, specialet fuldførelsesprocenterne er som oftest et par procentpoint for lave.

¹⁷ Iranske unge 69,6 pct., vietnamesiske 57,2 pct. og danske unge 49 pct. ”Udlændinges vej gennem uddannelsessystemet”: Tænketanken, rapport nr. 5, juni 2004.

¹⁸ ”Udlændinges vej gennem uddannelsessystemet”: Tænketanken, rapport nr. 5, juni 2004. De etniske piger er især på SOSU-uddannelserne, hvor fuldførelsesprocenten er høj (op mod 80 pct.)

fuldførelsesprocenter faldet, hvilket ikke mindst skyldes, at frafaldet blandt indvandrere og efterkommere er større end for unge af dansk oprindelse, men også – om end i mindre omfang - at fuldførelsen blandt unge af dansk oprindelse er faldet i perioden, jf. tabel 1.

***For eventuelle faktuelle spørgsmål: Undervisningskonsulent Niels Glahn,
Undervisningsministeriet, telefon 33 92 56 99***